

מסורת הש"ס

ז. דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

עין משפט
נר מצוה

נדר א מ״י פכ״ז מהל' סנהדרין הלכה ד סמג
עשין קז טו״ע ח״מ סימן
יב סעיף ג:
נזה ב מ״י פכ״ז מהל' ת״ת
הלכה ה סמג עשין יב
ובטור וט״ע י״ד סימן רמו
סעיף יט:

גו ג מיי פ"ג מהלכות
 תשובה הלכה ה:
 גז ד ה ו מיי פכ"ג
 מהלכות סנהדרין הל'
 ח ט סמג עשין קז טוש"ע
 ח"מ סימן ח ס"ב:

תורה אור השלם

1. וְרָא אֶתְּרֵן וּבֵן מִזֹּחֶב
 לַפְּנֵי וְרָא אֶתְּרֵן וְרָא יִמְרוֹר
 2. חֶלֶץ לֵךְ מִדָּמָר: שְׁמוֹת לֵב ה'
 3. רָאָה יָד וְהִשְׁבִּיעַ לִמֵּי
 עֵינַיִל מֵת אֶתְּרֵן אֶתְּרֵן
 4. אִם יִרְאֶה פֶּרִים עֲלֵי שְׁטֵחִים
 5. אִם יִרְאֶה מִקְשָׁד אֶדְנִי
 6. כִּן תִּהְיֶה: אִיכָּה כִּן
 7. פֻּטֵר מִים רִאשִׁית
 8. וְלִפְנֵי הַחֲתוּלָה רִירִב
 9. מִשְׁלֵי יָד
 10. אִם הָאֵדָה יָד עַל שְׁלִשָּׁה
 11. פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל
 12. אִרְבַּעַת לֵב אֲשֶׁנָּה עַל
 13. מִקְרָם בְּקָפָה צִדִּיק וְאִבִּין
 14. עֲבֹרֵב עֲלֵימִם: מִסּוּם ב'
 15. אִם שִׁבְעַת יִפּוֹר צִדִּיק
 16. וְאִם רִשְׁעִים: מִשְׁלֵי יָד
 17. בְּרִיעֵה: מִשְׁלֵי יָד כִּן
 18. אִם אֵת תִּדְבֵּר הָזֶה
 19. תִּעֲשֶׂה וְאִתָּךְ אִלֹּהִים
 20. הָזֶה עֲשֶׂה וְאִתָּךְ עַל כֵּן
 21. הָזֶה עַל מִקְרָם יָד
 22. שְׁמוֹת יָד כִּן
 23. בְּשֻׁלְחֵימִם:
 24. תִּפְקֹד וְנִשְׁפָּטֵל יָדִים:
 25. יָדִים תִּהְיֶה: חֲלֵלֵת יָד
 26. אִם אִשׁ שְׁלֹמֵי אֲשֶׁר
 27. מִגִּתִּי לִי וְאִתָּךְ לִחְמִי
 28. תִּגְדִּיל עַל עֵקֶב:

9. וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֶׁם
דְּבָרֶיךָ אֶתְּךָ מַעַל
הַכִּבְרִית מִבֵּין
הַכְּרִיבִים אֲשֶׁר עַל
אֲזָנֵי הָעֵדֹת אֵת כָּל
אֲצִוֶּה אוֹתוֹךָ אֶל
יִשְׂרָאֵל: שְׁמוֹת כֹּה
כָּבֹד
10. וְהִבִּיתִי אֲשֶׁר בְּגָד
הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה לְיָ שֵׁשִׁים
אֲמָה אֲרָכּוֹ וְעֶשְׂרִים
רָחְבוֹ וְשֵׁשִׁים אֲמָה
קוֹמָתוֹ: מְלִכִים א ו ב
11. כֹּה אָמַר יְיָ הַשְּׁמִימִם
כְּסָאֵי הָאָרֶץ הָהֵם רִגְלֵי
אֵל זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי
וְאֵל זֶה מִקּוֹם מִנְחָתִי:

- ישיעהו סו א
12. כְּרִמִּים שָׁמַע וְעִבְדָּתָּ
וְיֵין לֹא שָׁתֵּתָה וְלֹא
תֵּאֵר כִּי תִאֲכַלְךָ
הַתְּלַת: דְּבָרִים כֹּחַ לֹט
13. תִּכְיֶן בְּקִץ לַחֲמָה
אֲנִיָּה בְּקִצֵּיר מֵאֲכִלָּה:
מִשְׁלִי ו ה
אֲנִי בְּקִץ בִּן מִשְׁכֵּל
נִרְדָּם בְּקִצֵּיר בִּן מִבִּישׁ:
מִשְׁלִי י ה
15. מִזְמוֹר לְאֶסְקָף אֱלֹדִים
נָצַב בְּעֵדֹת אֵל בְּקִרְבֵּי
אֱלֹדִים שֹׁמֵר:
אֱלֹדִים שֹׁמֵר:

תהלים פב א
16. מִשׁוֹר עֲנִיִּים מֵאֲנָת
אֲבִיּוֹנִים עֵתָּה אֲקוּם
יֹאמֶר יי אֲשִׁית בִּשְׁעֵ
יִפְיחַ לוֹ: תהלים יב ו
17. אֵל תִּגְדֹּל דָּל בִּי דָל
הוּא וְאֵל תִּדְבָּא עֲנִי
בְּשַׁעַר: בִּי יי קִיב
רִיבֹם וְקִבַּע אֶת קִבְעֵיהֶם
נִפְשׁ: מְשָׁלִי כֹכ כֹכ-כֹּג

מאזל למימר להו. ברישא אי דינא צעיתו אי פשרה צעיתו דפתחין להו בפשרה: היינו ח"ק. דלמרא נגמר הדין אי אחת רשאי לצטוע הך ממקודם גמר דין רשאי לצטוע והי"ך רשות הוא: אינא צייניו מזה. להוכיח פשרה לת"ק ליכא מזה: אינא צייניו משמשמע דבריהם. לתת"ק אפילו שמע דבריהם רשאי לצטוע עד שיגמר הדין ויאמר זה זכאי וזה חייב לר"ש בן מנסיא משמשמע את דבריהם וידעת להיכן נוטה אע"ג דלא נגמר אין רשאי לצטוע: מקרא זה. וצוטע בך: אלא נכגד מעשה העגל. שעשה אהרן פשרה ציטו לזין עצמו והורה היתר לעשות לעשות להם את העגל: ויבן

בנגד מעשה העגל. אקרא דמורה
אמת קאי כדכתיב צסיפיה
ורוצים השיז מעון שיהא להם תקנה
כדמסיק: **אלא** ע"ז דברי תורה.
ויהא דאמרינן פירקן במה מדליקין
(שבת דף ל"א). ששואלינן ומה
באמונה ואח"כ קצעת עמים לתורה
התם צאדם שעוסק בתורה מיירי
אלא שלא קצע עמים והכא מיירי
שלא עסק כלל אי נמי שואלים לו
מתחילה על משא ומתן באמונה ומ"מ
יקצב דינו מתחילה על דברי תורה
והכי דריש ליה לקרא תחלה גילוי דינו
במה שנטשו מדברי תורה^(*)

לגודא דגמלא. וה"ק פוטר מים
דהיינו גודא דגמלא שפוטרת את
האדם מן המים כך הוא ראשית מדון:
שאינו

לית דינו של אדם נידון אלא
מִרַב הוּנָא הָאִי תִּיגְרָא דְּמִיָּא
יִישָׁא אִמְר דְּמִי לְגִוּדָא דְּגַמְלָא
א"א סִימָן: הָהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר
אָהָא א"ל שְׂמוּאֵל לִרְבִּי יְהוּדָה
יִינִי הָהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאִזִּיל
יְהוּדָה: קֶרָא כְּתִיב ⁴כֹּה אִמְר
יִבְנוּ הָהוּא דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאִזִּיל
לִל לִרְבִּי יְהוּדָה קֶרָא כְּתִיב ⁵כִּי
דְּהוּה קֶאֱמֵר וְאִזִּיל דְּאִזִּיל מְבִי
א"ל שְׂמוּאֵל לִרְבִּי יְהוּדָה קֶרָא

- ים ההוא דהוה קאמר ואיל
יהודה קרא כתיב ⁷ בעצלותם
רא ⁸ דרחיצנא עליה ⁹ אדייה
גם איש שלומי אשר במחתי
עזיזא אפותיא דספסירא
יותין גרמידי לא סגי לן אמר
לך שם ודברתי אתך מעל
כאן עשרה ¹⁰ וכתיב ¹¹ והבית
ועשרים רחבו ושלשים אמה
סאי והארץ הדום רגלי איזה
וורו לישנא דכנושי הוא אמר
גור רב אחא בר יעקב אמר
אכלה רב אחא בריה דרב
אמ"ת מזמ"ן ירא"ה סימן:
יכל דיין שדן דין ¹² אמת
יכלה יורה קודש דין ¹³ קדש

ה'ים נצב בעזרת אל בקרב
מיתו גורם לשכינה שתסתלק
ם עתה אקום יאמר ה' וגו'
הכל דיין שנוטל מזה ונותן
שו שנאמר ¹⁷ אל תגזול דל כי
בם וקבע את קובעיהם נפש
ויונתן ¹⁸ לעולם יראה דיין
גיהנם פתוחה לו מתחתיו
שנאמר

תה וחליט : ולצמון. צבהמ"ק היה גבוה
וכו : עתה אקום. אסתלק משער צ"ד :
מטמו

”מצוה למימרא להו אי דינא בעיתו אי פשרה בעיתו היינו תנא קמא איכא בינייהו מצוה רבי יהושע בן קרחה סבר מצוה ת”ק סבר רשות היינו דר”ש בן מנסיא איכא בינייהו משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להן צאו ובצעו ופליגא דרבי תנחום בר חנילאי דאמר רבי תנחום בר חנילאי לא נאמר מקרא זה אלא כנגד מעשה העגל שנאמר ויורא אהרן ויבן מזבח לפניו מה ראה א”ר בנימין בר יפת א”ר אלעזר ראה חור שזוכו לפניו אמר אי לא שמענא להו השתא עבדו לי כדעבדו בחור ומיקיים בי ²⁶ אם ייהרג במקדש ה’ כהן ונביא ולא הויא להו תקנתא לעולם מוטב דלעעבדו עגל אפשר הויא להו תקנתא בתשובה דהיו טמאי ³ פומיז מים ראשיית מדיו מאי דרשו

ביה כדרב המנונא (דאמר רב המנונא יאין ר
 על דברי תורה שנאמר פוסר רב ראשית מדון
 לצינורא דביקא דמיא כיון דרווח רוחא אביי
 כיון דקם קם: שמע"י ושת"י שב"ע זמיר"ת
 ואזיל טוביה דשמע ואדשי חלפיה בישריה
 קרא כתיב פוסר מים ראשית מדון ריש מאן
 אתרתי תלת גנבא לא מיקטל א"ל שמואל ל
 ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא א
 שב בירי לשלמנא וחדא לעביד ביש א"ל שב
 שבע יפול צדיק וקם (ורשע יפול באחת) הה
 דינא שקל גלימא ליזמר זמר ולזיל באורחא
 כתיב וגם כל העם הזה על מקומו יבא ב
 היא ניימא ודיקולא שפיל אמר ליה שמואל ל

יִמְךָ הַמִּקְרָה וְגו' הָהוּא דְהוּא קֹאמֶר אֹאזִיל
לְגוֹזִיזְיָה וְקַם א"ל שְׁמוּאֵל לְרֹב יְהוּדָה קְרָא כְּתִיב
בּו וְגו' הָהוּא דְהוּא קֹאמֶר אֹאזִיל כִּי רַחֲמִיתִי
שְׂכִיבִן הַשְּׂתָא דְלֹא עֲזִיזָא רַחֲמִיתִין פּוּרִיא בְּרִי
רַב הוּנָא קְרָאִי כְּתִיבִי מַעֲקִירָא כְּתִיב וְגוֹעָדָה
הַכְּפֹרֶת וְתִנְיָא אַרְוֵן תִּשְׁעָה וּכְפֹרֶת טַפָּה ד
אֲשֶׁר בְּנֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְה' שְׁשִׁים אֲמָה אֶרֶץ
קוֹמָתוֹ וּלְבִסּוּף כְּתִיב ¹¹כֹּה אֲמָה ה' הַשְּׁמַיִם
בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְגו' מֵאִי מִשְׁמַע דִּהְיָ לֹא
רַב נַחֲמָן אָמַר קְרָא ¹²וַיִּין לֹא תִשְׁתֶּה וְלֹא
מִהֲכָא ¹³תִּכִּין בְּקִיץ לַחֲמָה אֲגֵרָה בְּקִצִּיר
אִיקָא אָמַר מִהֲכָא ¹⁴אוּגֵר בְּקִיץ בִּן מִשְׁכִּי
אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵף
לְאֲמִיתוֹ מִשְׁרָה שְׂכִינָה בִּישְׂרָאֵל שְׁנֹאמֶר ¹⁵
אֱלֹהִים יִשְׁפּוּט וְכָל דִּין שְׂאִינוּ דִּן דִּין אֲמַת ל
מִישְׂרָאֵל שְׁנֹאמֶר ¹⁶מִשְׁדֹּר עֲנִיִּים מֵאֲנַקַּת אֲבִי
וְאֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר ¹⁷(נַחֲמָן) אָמַר רַבִּי יוֹסֵף
לֹזֶה שְׁלֹא כְּדִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל מִמֶּנּוּ
דֵּל הוּא וְאֵל תִּדְכָּא עֲנִי בִשְׁעָר כִּי ה' יִרִיב
וְאֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַב
עֲצֻמוֹ כֹּאִילוֹ חָרַב מוֹנַחַת לוֹ בֵּין יִרְכּוּתֵיהּ

ה שכינתו בעשרה טפחים סמוך לקרקע ועוד באורך הכפורה
להם איזה בית אשר תבנו לי שתוכל שכינתי להיות מזוהמת

מלוה למיחר להו. ברישא אי דינא זע
מקודש גמר דין רשאי לצנוע וה"ל
למ"ק אפילו שמע דבריהם רשאי לצנו
אע"ג דלא גנמר איך רשאי לצנוע:
לעזמו לעשות להם את העגל: ויבן
מוצת. הבין משהו לפניו שהרגו
את חור על שלל עשה להם: אהרן
כהן וצביא הים: ולא הוילא להו
תקנתא. דהא סופן לעשות כן מצריה
בן יהודה ויחרב בית המקדש על כך:
והני סנאלי. דלית להו משתשמע
דבריהם אי אתה רשאי לצנוע: האי
פוער מים מאי דרשי ביה: סהילס
וינו. לעמיד לבא: על דברי מורה.
שלל עסק בצורה: **פוער מים**.
שפוער המורה מוטילי הוה ראשית

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פוטר מים מתחיל ופוחה בקטטה ראשית מדון הא:

מוספ רע"י

מִיִּם רַחֲמֵי מֶלֶךְ נִכְמַר רַחֲמֵי מֶלֶךְ
וּמִרְיָה דּוֹמָה לְפוֹטֵר מִיִּם. פּוֹטֵר פּוֹחַ
כְּמוֹ פֶּטֶר רַחֵם (שְׁמוֹת י:). לְגוּדֵל
דִּגְמָלָא. דְּפִין שֶׁל גִּיטָה בְּנִחְמִיה
כְּשֶׁדּוֹרְסִין עֲלֵיהֶם מִנְעָנְעוֹת וּסּוֹף
מִתְחַזְּקוֹת וְנִקְצָעוֹת בְּמִקּוֹמָן וְהִי נִמִּי
כְּשֶׁאֵדָם מִרְבֵּה בְּקִטְמָה מִתְחַזְּקָה וְכֵאלֶּה
וְלֹא מִקְרָא נִפְקָא: עוֹצִיָּה דְשִׁמְעֵי
וְאִדְעִי. אֲשֶׁרִי שְׁמוֹעַ חֲרַפְתּוֹ שׁוֹתֵק
וּמִרְגִּיל בְּכָן. וְאִדְעִי כְּמוֹ דֵּשׁ דֵּשׁ
(גִּיטִין כ: ד:). חֲלּוּפָה בִּישְׁמִיָּה מֵאָה
הִלְכוּ לֵהֶם בְּשִׁחְתָּהּ מֵאָה רַעוּת שְׁהִיוּ
בְּאוֹת עֲלִיו עַל יְדֵי הַתֵּגֶר: פּוֹטֵר מִיִּם.
חֲבִילָה דִּבְרוּ. לִיּוֹס הִדִּין,
הִלְכָה בְּחִצּוֹת שְׁטִיל מִפִּי
לֵב עֲתָק מִיִּם.
דְּוִדְשִׁין י:). פּוֹטֵר מִיִּם.
פּוֹרֵק עַל מוֹרֵה, רֶאשִׁית
הַדְּרִיךְ. הוּא מִתְלַת דִּיעַ,
חֵן מִן אֱלֹה מוֹרֵה. דְּכִי
שִׁמְעִיָּה (ה) הִיוּ כֵן לִמָּחַ לְכִי
שְׁמוֹת (קִדְּוִשִׁין י:). אִירִין
שִׁשְׁעִיָּה. גּוֹבֵהָ, דְּכִי
וְהִי וְחֵץ קוֹמָה, וְאִמָּה
לֵב מֵאָה שְׁמוֹת (סוֹכָה י:).
לֵב תְּגוּלָּה לִדְ כִּי לֵב
אִירִין. אֶל מִגְּלֵי כִי הִלְכָה
לֵב בְּעוֹר שֶׁהָאֵל לִאֲחֵן לֵב
לֵב עֲנִיעוֹר עֲנִיעוֹר (שְׁטִיל כב
כב).

רבינו חננאל

אשרי תלם גנבא לא מיקטיל. כלומר
אם עובר אדם עבירה פעמים ושש
ולא צאה עליו פורענות אל יתמה
דאתרי תלת גנבא לא מיקטיל וסופו
ללקות באחרונה: **שז צירי לשלמנא.**
שבע צורות כרויות לרגלי איש שלום
ומולכם יעלל: **לא צירא לעציד ציש.**
לעושה רעה: **סיפול.** במקלה הראשונה
הצאה לו: **דמצי דינא שקלו גלימי.**
מי שנטעלו צ"ד טליתו לפורעה לאחר:
ליומר ולייול. הואיל ודין אמת דנו לא
הפסיד כלום אלא גזילה הואיל ומידו:
כל העם הוה. ציתרו כחיד ומשמע לא
שנא וצחי ולא שדקא חייב כולן במשמע:
היא ייימא וינולא שפיל. כשהאשה
מנמנמת הסל ששל ראשה שהיא נומנת
בו פילכה ומלאכת ידיה זו שפיל כלומר
מתוך שהיא עזילה אין מלאכתה ניכרת.
וכולן משלות הן: **אדייה לגזיויה וקס.**
הרים אגרפיו עלי ועמד לנגדי:
רחימסין הוה עזיוא. כשהבחימו היתה
עזה ביני לאשתי: **אפוסיא דספסירא**
סצינ. על רוחב הסיף היינו סוככים
שנינו: **על סגי קן.** לא דר לנו: **הרי כן**
עשרה. גובה מן הערקה הרי שהקצ"מ
שלשים אמה ואורכו ששים וכשתחלו נא